

לדופקי בתשובה

בס"ד
עשיק פר' חקת
שנת תשי"ע לפ"ק
שנה ח'
[כל הזכויות שבויות]

העזרת האורות יתקבלו בתשרי
אצל העורך הר"ר שלמה זרד קליין
מס' הפקס' 00442071836956
מס' הטלפון 07727197313
המחיר: חוברת "יגידל תורה"
שע"י ביהמ"ד דחסידי בעלזא
(קיליס דר) לונדון י"ד
בנשיות: כ"ק מרן אומ"ר שליט"א

שאלה. כמה זמן צריך הקטן להמתין בין מאכלי בשר למאכלי חלב.

תשובה.

- [א]. קטן שאין לו כלל הבנה בענין בשר וחלב דהיינו שהוא בן שנתיים - ושלש שנים, אי"צ להמתין כלל בין אכילת בשר לחלב, רק שלא יאזן פי התינוק מלזכך בבשר.
- [ב]. קטן יותר מג' שנים, נכון לחנך אותו בזה בהדרגה, דהיינו שיתחיל להמתין שעה ואח"כ שעתיים וכן הלאה.
- [ג]. וכשיגיע לגיל חינוך ובפרט מבן ט' שנים והלאה נכון לחנך אותו כבר בהמתנת ו' שעות וכן ה' המנהג מאז ומקדם. אך כל ערום יעשה בדת דאם התינוק אינו רוצה לשנות משקה אחר זולת חלב, יכול להקל בזה שאין צריך להמתין ו' שעות וסגי בפחות מזה.
- [ד]. וכן אם איתרמי שאכל סעודת הצהרים מאוחר מהרגיל ואם יצטרך להמתין לסעודת הערב ו' שעות או ישתבשו סדריו חמץ שינתו, בזה ודאי שאין צריך להחמיר עליו ואפשר להניח לכתחלה לאכול מאכלי חלב מאוחר שהוא סעודה אחרת, ובפרט אם אכל רק עוף ולא בהמה דהוא קיל טפי.

שסובר דספינן איסור דרבנן בידיים לקטן מובן דין זה שהרי האיסור לאכול לפני קידוש הוא רק דרבנן, אבל לפי הרמב"ם שאוסר, קשה מדוע כאן התירו, ועיין שם בבית יוסף שעמד על קושיא זו ותירץ וז"ל: "ולדברי האומרים דאפילו איסורי דרבנן לא ספינן להו לקטנים בידיים כמו שאכתוב בסוף סימן שמ"ג אפשר דכיון שיש מתירין לשתות בבית הכנסת אפילו לגדולים, אע"פ שהגדולים נוהגים כדברי האוסרים מכל מקום לא חשיב איסור כולי האי שיאסר להשקותו לקטנים, אי נמי דכיון דאי לא הוה שנתו לקטנים הויא ברכה לבטלה שרינן איסור שתיה לקטנים שלא במקום סעודה כדי שלא תהא ברכת הגדול לבטלה", והובא דבריו במג"א (רי"ש סי' רס"ט). מבואר בב"י בתירושו הראשון שלענין האיסור לספות לקטנים יכולים לסמוך על שיטת המתירין ולפי זה כאן דשיטת התוס' היא להתיר לאכול חלב אחרי בשר כשעכ"פ חילק סעודתו שפיר אפשר לסמוך עליו ולתת חלב לקטנים, אלא שיש להדגיש שהב"י כתב זאת רק בדרך אפשר. [בס' 'הקטן והלכותיו' (ח"א עמ' קכ"ב) הביא היתר זה בשם שו"ת ארץ צבי סי' כ"ב, ולא מצאתיה שם].

סברא להתיר מטעם דצרכי קטן נחשבים כצרכי חולה

ועוד יש סברא להתיר משום דקיי"ל באו"ח סימן רע"ו שצרכי חולה שאין בו סכנה נעשים על ידי גוי בשבת, וצרכי קטן נחשבים כצרכי חולה ומתירין על ידי גוי, והנה לענין בב"ח הקילו בחולה שלא להצריכו להמתין ו' שעות כמבואר בפוסקים [ע"י שו"ת חת"ס יו"ד תשו' ע"ג, ועוד], וכמו כן יש להקל מטעם זה לקטנים, אלא שיש להדגיש שלפי זה צריכים שיהיה צורך לקטן ולא סתם מי שרוצה לאכול שוקולדה וכדומה, שדבר זה לא נכנס בגדר צרכי קטן.

מבואר כבר ב'פסיקתא' שלקטנים מקילין יותר, ודברי המאירי בזה

הרוקח (סי' תס"ט) הביא מפסיקתא שכשביקש משה לקחת את התורה לא היו המלאכים מניחין אותו ליקח, א"ל הקב"ה מה אתם מקיימים את התורה, תינוק הגמל מישראל מקיימה יותר ממכם, יוצא מבית הספר אם היה אוכל בשר אינו אוכל חלב עד שירחיק ידיו מן הבשר, ואתם כשנשלחתם אצל אברהם הביא לפניכם בשר וחלב ואכלתם, שנא' ויקח חמאה וחלב וכן הבקר אשר עשה, עכ"ד. ומבואר בזה שמותר ליתן לקטן חלב אחרי בשר בלי שיהיה אך ע"י קניוח והדחה.

והמאירי (חולין ק"ה ע"א ד"ה ויש חולקים) ג"כ הביא דברי הפסיקתא הנ"ל לענין אחר, וכתב ע"ז: "אינו כלום חדא דאין משיבין בהגדות, ועוד דהיא בקטן נאמרה ודרך חנוך. ויש מפרשים בה דדוקא קטן שאין כה בו לשהות שש שעות וסעודותיו תכופות זו לזו ועכולם ממהר הן בין השנים, ומקילין מזו לומר שלא ליתן שיעור שש שעות אלא כל שהפסיק בסעודה זו וקבע לאכול פעם אחרת אפי' בתוך שש שעות, שהרי לא הוזכרו כאן שש שעות אלא מסעודתא לסעודתא, ואעפ"י שאין הדברים נראין מפני שסתם מסעודה לסעודה סתם קאמר שהוא כשיעור שש שעות מיהא לגדול, ושם לא כן נתת דבריך לשיעורין, מכל מקום בעוף מיהא יראה לי לדון כן, מפני שהוא נקל להתעכל ולהפסקע שם בשר מעליו יותר מאשר בשר", עכ"ל.

וכתב ע"ז בשו"ת שבט הלוי (ח"ד סי' פ"ד): הנה דעת המקילין אפילו בבשר בהמה בקטן דס"ל דכיון דשיעור שש שעות לא נזכר בגמ' אלא מסעודה לסעודה וכיון דבקטן הו"ל כבר סעודה אחרת ממש מחמת מהירות עכולו א"כ מותר מן הדין, אלא דהמאירי פקפק בזה דא"כ נתת דבריך לשיעורין, פי' דגם בגדול לפעמים יש לו מהירות עכול. והכמים השוו מדותיהם שש שעות, מ"מ בעוף סמך ע"ז לדינא דאיכא תרתי לטיבותא מהירות עכול האיסיממוכא של הקטן ומהירות עכול בשר העוף.

ואם הקיל בזה רבינו המאירי אע"פ שהסכים שם לגמרי למנהג ספרד שהוא שיטת הרי"ך והרמב"ם ודעימי' להמתין שש שעות מעיקר דינא דגמרא, א"כ מכ"ש דשייך קולת המאירי לדין שהרמ"א סי' פ"ט ס"א הביא גם שיטת המקילין כהתוס' ודעימי' להקל בפחות, ונהי דרמ"א מסיים דנכון להמתין שש שעות, וכן הוא מנהג אבותינו ורבותינו מאז ומעולם וחלילה לזולזל בזה, מכ"כ לשיטת הרמ"א אנו מתחשבים גם עם הפוסקים המקילים לצורך, ומה"ט כ' בהכמת אדם כלל מ' דלצורך חולה קצת מותר אחרי שהיה שעה, ועיין ד"ת סימן פ"ט סק"נ."

ההכרעה למעשה בזה

ומסיים השבט הלוי: וא"כ בקטנים ובבשר עוף דהכריע המאירי להקל אפילו לשיטתו מכ"ש לדידן, אף די"ל דכיון דחומרא שלנו מכה מנהג הראשונים חמירא דאולי הנהיגו כן גם בקטנים, מ"מ לצורך עכ"פ יראה דשפיר איכא למסמך על הוראת

הדין להמתין בין אכילת בשר לחלב

בשו"ע יו"ד (סי' פ"ט סעיף א'): אכל בשר אפילו של חיה ועוף לא יאכל בגינה אחריו עד שישעה שש שעות ואפילו אם שהה כשיעור אם יש בשר בין השיניים צריך להסירו, והלועס לתינוק צריך להמתין, עכ"ד. וכתב הרמ"א ש די"א שאין צריכים להמתין שש שעות רק מיד אם סילק ובירך ברכת המזון מותר ע"י קניוח והדחה, והמנהג הפשוט במדינות אלו להמתין אחר אכילת בשר שעה אחת ואוכלים אח"כ בגינה, מיהו צריכים לברך גם כן ברכת המזון אחר הבשר, דאז הוי כסעודה אחרת דמותר לאכול כדברי המקילין, אבל בלא ברהמ"ז לא מהני המתנת שעה, וי"א דאין לברך ברהמ"ז ע"מ לאכול בגינה, אבל אין נוהרים בזה, ויש מדקדקין להמתין שש שעות אחר אכילת בשר כדי שיוכלו לאכול בגינה, וכן נכון לעשות, עכ"ד.

ומבואר בב"י ובשאר פוסקים דיש ב' טעמים בענין שהיית שש שעות, (א) שהבשר מוציא שומן ומושך טעם עד זמן ארוך ולפי"ז מי שלא אוכל אלא לועס לתינוק אינו צריך להמתין. (ב) הוא טעם הרמב"ם משום בשר שבין השיניים דמיקרי בשר עד שש שעות ואח"כ הוי כמעוכל, ולפי"ז גם הלועס חייב להמתין, רק שיש קולא בבשר שבין השיניים אחר ו' שעות, וקיי"ל להחמיר כשני הטעמים.

אם מותר לתת בידיים איסור דרבנן לקטן כשיש לו צורך

ועתה לענין קטן, הנה דעת הרשב"א והר"ן הו"ד בב"י או"ח סי' שמ"ג דכל דבר שהוא לצורך התינוק אע"פ שהגיע לחינוך מאכלים אותו איסורים דרבנן אפילו בידיים. אמנם דעת הרמב"ם בסוף הל' מאכלות אסורות דאסור להאכילו בידיים אפילו בדברים שאיסורם מדברי סופרים, וכ"פ המחבר בסי' שמ"ג. ועפי"ז יש לומר [מובא בכמה ממחברי הזמן] דיש להקל בעניינינו דהוי ספק ספיקא, א' שמא הלכה כהרשב"א שמותר לספות לקטן איסור דרבנן, ב' אפילו את"ל הדלכה כהרמב"ם שאסור עדיין יש לומר שמא ההלכה כהרד"ע שאין צריך ו' שעות, וסגי במסעודה לסעודה. ועיין אכן בדרכי תשובה (סק"ל"ז) שהביא בשם תורת משה דמותר ליתן לילדים קטנים לאכול חלב לאחר בשר אף תוך שעה ובאותה הסעודה [כן משמע], מפני שמותר לספות להם בידיים איסור דרבנן, ועמש"כ ע"ז בבירור הלכה (יו"ד סי' פ"ט). וכך כותב הג"ר יהושע קוטנא וצ"ל ביבין דעת (סי' פ"ט סק"א).

סברא להקל עפי"ד הבי' והמג"א דבדבר שי"א שגם הגדול מותר בה,

מותר לספות לתינוק

מבואר בטור או"ח סי' רס"ט סעיף א' דבמקום שנוהגים לקדש בבית הכנסת היכא שלא עושים סעודה צריכים לתת היין של קידוש לקטן שהרי הגדול לא יכול לשתות כיון שאותו קידוש לא היה במקום סעודה, והנה בשלמא לפי הרשב"א

ובקובץ מבית לוי [ח"ט פסקי הלכות, הו"ד באוצר דברי הפוסקים] הביאו בשם בעל השבט הלוי' דגדר החינוך בזה לא ברור, ועל כן יש לחנוך בהדרגה, קודם להרחקת שעה ואח"כ יותר לפי המצב ולפי הצורך, עד שיחנכוהו להרחקת שש שעות כד"ן.

וכ"כ בשו"ת באר משה (ח"ח סי' ל"ו אות ד') דהמנהג מאז ומקדם הי' שלאחר ג' שנים התחילו לחנוך שעה ואחר כך ב' ו'ג' שעות עד ו' שנים שלא נתנו עד שש שעות, ובילד חלוש או בילד שהי' אוהב החלב ולא רצה לשתות משקה אחרת קודם שהלך לישן וכיוצא"ב התירו עד ט' שנים אחר ג' שעות כשהי' אפשר, אבל לא דקדקו הרבה, וגם בילד איננו חלוש לא דקדקו הרבה אחר ג' שעות עד ט' שנים שאז התחילו לדקדק מאוד.

ובס' דרכי הלכה (חלק 'כשרות הבית' פ"ד הע' י"ג) מביא ששאל את האדמו"ר בעל פני מנחם מגור זצ"ל אם צריך להקפיד שלא לתת לקטנים מאכלי חלב בארוחת ערב כשעדיין לא עברו שש שעות מארוחת צהריים בשרי, והשיב: כילפי זכרונו בהיותו קטן לא הקפידו בבית על זה, ופעם אחת התבטא אאמו"ר בעל אמרי אמת זצ"ל ע"ז דוזה מה שאיתא ביומא פ"ב ע"א אמר רבה וכו' תרי חינוכי הוי יעו"ש, דהיינו קודם קטן שהגיע לחינוך ואח"כ כשנהיה בר מצוה צריך לתנו מחדש (פון פריש מחנך ויין) להוציא ממנו כל ההיתרים שהתירו לו בשעת קטנו עכ"ל ודפח"ח. וכע"ז בערוך השלחן (סעי' ז'): נער או נערה כחושים ורפואתם לשתות חלב די להם בהמתנת שעה.

ובשו"ת משנה הלכות (ח"י סי' צ"ו) לאחר שהביא בזה סברות להקל, כותב דכל ערום יעשה בדעת ואין להתמיר בחומרות על תינוקות וכ"ש לענין חלב אחר בשר כי צריך לחלב בכל עת וכל התינוקות חולים הם אצל חלב עיין יבמות ק"ד אמר רב הונא בריה דרב יהושע סתם תינוק מסוכן אצל חלב ולכן בקטנותם יסביר לו שאסור לאכול בשר וחלב יחד באפיקורן ואח"כ לאט לאט ירגילוהו להפסיק קצת וכשיראה שכבר נתחזק ויכול לסבול אז יחנכו שעות כשאר כל אדם.

ובשו"ת יביע אומר (ח"א יו"ד סי' ד') וכו"ה בס' תנוך לנער (פכ"ט סוף הע' א') כותבים שהולכים לפי זמני סעודתו של הקטן דהיינו אם דרכו להמתין מסעודה לסעודה חמש שעות מותר לו לאחר חמש שעות, דהיינו רבותיה, ועפ"ז העלו שאין ליתן לו דברים שאין בהם משום רבייתו כגון שוקולד חלבי וממתקים חלביים וכדו' תוך שש שעות, אולם שאר הפוסקים דעתן להקל בכל גוונ, ועי' עוד בס' מעדני השלחן (יו"ד סי' פ"ט) ובספרו שו"ת מעדני מלכים (סי' פ"ג אות ב') ובס' שיח יעקב (סי' פ"ט).

וראה שו"ת חלקת יעקב (יו"ד סי' ט"ז וסי' י"ח) שמיקל בתינוק עד ט' שנים אם תאב לאכול מאכלי חלב ואינו רוצה לאכול מאכל אחר, ליתן לו חלב, עפ"י דברי השו"ע בהל' יו"כ דקטן עד ט' שנים אין מענין אותו לתענית שעות, ע"ש [ועי' תשו' באר משה הנ"ל שמשגיג על החלקי' שמיקל לגמרי בזה, ולפענ"ד אין שום השגה בזה ודעת החלקי' היא ממש כמו הבאר משה, דהחלקי' כותב דדבריו היא דוקא כשאין לו תאוה למאכלים אחרים ואם לא יתנו לו חלב לא יאכל מאכלים אחרים, ובכה"ג הקיל גם הבאר משה להמעין בדבריו].

וכתב הגר"מ שטרן בקובץ מבית לוי (ח"ו, הו"ד בבירור הלכה על הדחו"ע) דאף בהגיעו לט' שנים ואילך, אם איתרמי שאכל סעודת הצהריים מאוחר מהרגיל ואם יצטרך להמתין לסעודת הערב ו' שעות או ישתבשו סדריו וזמן שינתו, בזה ודאי שאין צריך להתמיר עליו ואפשר להניח לכתחלה לאכול מאכלי חלב מאחר שהוא סעודה אחרת, ובפרט אם אכל רק עוף ולא בהמה דהוא קיל טפי. ועי' בבדי השלחן (סקל"ז).

הדין לקטני קטנים עד ג' שנים

בשבט הלוי הנ"ל בריש דבריו כותב: "הנה לקטני קטנים לא מביעיא לי שאין מקום להתמיר בשהיה קצת בין בשר לחלב, וכן באותם קטנים שמבואר ברמ"א או"ח סי' שכ"ח סי' ז' דיש להם דין חולה שאין בו סכנה, ומבואר בפוסקים אחרונים יו"ד סי' פ"ט דבחולה שאב"ס מותר להתיר בסעודה אחרת בלי שהיה ועכ"פ בשהיה מועטת וכדעת התוס' והמרדכי וברמ"א שם. ואע"פ שבאו"ח שם אינו מבואר דיש להם דין חולה שאין בו סכנה אלא לענין עצם אכילתם שאם לא יתנו להם ולעשות מלאכה ע"י גוי יחסר לו מאכלו בכלל, משא"כ הכא דאפשר לאכול מידי אחרני, מ"מ גם בנ"ד הרבה פעמים שאינו רוצה רק במאכלי חלב אחרי אכילת בשר ובכה"ג שייך מה שכתבנו. אלא דעיקר ספק שלי בקטנים שהגדילו קצת".

וכן במשנה הלכות (הנ"ל) מקיל בזה, וכן בתשו' באר משה (שם) כותב: רק אחר ג' שנים התחילו לדקדק, עד ג' שנים לא דקדקו מליתן חלב אחר בשר אפילו תיכף ומיד רק לא יהי' פי התינוק מלוכלך מהבשר, עכ"ד.

וראה גם שו"ת דברי חכמים (פרק א'): שמעתי בשם הג"ר יעקב קמינצקי שתינוק שאכל בשר מותר לו לאכול חלב מיד, וכן פסק הגר"פ שיינברג, עכ"ל. וכן מובא בזה השלחן (סק"ב ובפנה"ש ס"ב) דעמא דבר להקל בקטנים שאין להם כלל הבנה באיסור בשר וחלב, וכ"ד גדולי הוראה, עכ"ד, ועי' שו"ת תשובות והנהגות (ח"א סי' תל"ה).

שאלה. בירך על מאכל והתחיל לאכול ממתי מותר לדבר.

תשובה. אין לדבר עד שבלע חתיכה הראשונה. ובברכת המוציא טוב לכתחילה שלא לדבר עד שבלע כזית הראשון.

ובדיעבד אם דיבר בשעת לעיסת החתיכה הראשונה אף שלא בלע כלום אין צריך לחזור ולברך, אך לכתחילה צריך ליהדר בזה מאוד ולדעת כמה פוסקים צריך לחזור ולברך.

(א) כתב המחבר (סי' קס"ז ס"ו) יאכל מיד ולא ישיח בין ברכה לאכילה, ואם שח צריך לחזור ולברך, ע"כ. ודנו הפוסקים עד איזה זמן נמשך איסור השיחה, ובמג"א הביא דעת השלה"ק דלא ישיח עד שיכלה ללעוס קצת מהפרוסה ויבלענו כיון דפסק השו"ע (בסוסי' ר"ח) דבטועם לבד אם לא בלע אין צריך ברכה א"כ עיקר הברכה על הבליעה.

(ב) וכתב המג"א דלפ"ז אם עבר ושח קודם שבלע הפרוסה בדברים שאינם מצרכי הסעודה צריך לחזור ולברך כיון דלא התחיל עדיין האכילה דמה שלועס לא מקרי אכילה, ומ"מ סיים בצ"ע, [דאילו מדברים שהם מצרכי סעודה אף אם דיבר קודם שנתן הפרוסה לתוך פיו אין צריך לחזור ולברך]. ובמשנ"ב (סקל"ה) הביא דגם הא"ר מצד דצריך לחזור ולברך, וכן הביא הא"ר בשם ספר ברכת אברהם.

אכן דעת הרבה אחרונים בדדיעבד אין צריך לחזור ולברך דהלעיסה ג"כ אתחלתא דאכילה היא, והו"ד בשעה"צ (אות ל') ובביה"ל (ד"ה ולא ישיח). וראיית המג"א כתב הביה"ל דכבר דחו אותו הרבה אחרונים דשאני הכא ממתעמת דהתם אינו מכין כלל לאכילה רק לטעימה בעלמא, וע"ש שמיישב קצת את דבריו.

(ג) ומ"מ במשנ"ב מסיק בד"ן זה דצ"ע אם צריך לחזור ולברך, והביא דעת הח"א שמשמע מדבריו דהצריך שיבלע עכ"פ הטעם שמצ"ן בפיו מן הלעיסה, ובשח קודם לכן צריך לחזור ולברך. ולהלכה למעשה משמע מדברי המשנ"ב דמספק אין לחזור ולברך [וכן הבין דבריו בס' 'ברכה כהלכה'], אך כתב דלכתחלה בודאי יש ליהדר בזה מאוד. ועי' גם בערוה"ש (סעיף י"ג) דפסק למעשה ספק ברכות להקל.

ועי' שו"ת יביע אומר (ח"ה סי' ט"ז) שמביא חבל פוסקים הסוברים שאין שיחה בשעת לעיסה בגדר הפסק ומביא דברי המאירי (ברכות מ). "כיון שבירך אדם המוציא אסור לו לדבר עד שיתן הפרוסה לתוך פיו", והמהרא"י בלקט יושר (עמ' ל"ט) "אסור לדבר אחר כל ברכה עד שיאכל, אבל אינו צריך לבלוע קודם שידבר", ועי' דלהאחרונים לא היה בידם ראשונים אלו המדברים ברורות בזה, ועי' גם בס' פתחי הלכה (פ"א הע' 151) מה שהביא בזה. ולפ"ז בודאי אין לחזור ולברך, וסב"ל.

(ד) וכתב בקצוה"ש (סי' ל"ז סק"ד) דהרוצה לצאת מהספק בעבר ושח בעודו לועס קודם שבלע, יבלע מה שבפיו ותיכף אח"כ יקח חתיכת סוכר או מין מתיקה אחר שאינו כלל בגדר דברים הבאים בתוך הסעודה, ויברך שהכל ויכוין לפטור את הפת, בדדיעבד אם בירך שהכל יצא, ותמה מדוע לא הובא עצה זו בשום פוסק.

(ה) והנה כל השיעור הנ"ל הוא לענין מאכלים רגילים, אבל האוכל מאכל שאין הדרך לבלוע לאלתר, וכגון סוכריה וכדומה שהדרך לאכלם ע"י מציצה בפה ובלא ללעוס ולבלוע, כ' ביבי"א (שם) דכל שבלע מטעם הליחות היוצא מן הסוכריה מותר לו להפסיק, ובדיעבד כל שהרגיש בחיך מטעם הסוכריה אין חוזר ומברך, ועי' גם בס' דרכי הלכה (הל' ברה"ג, בירורים סי' י"ז).

(ו) כתב במשנ"ב דבפת לכתחלה טוב שיאכל מתחילה שיעור כזית, ומקורו מדברי המג"א כפי הבנת המחצית השקל. והטעם לזה כתב בדגול מרובה (על מג"א סק"ו) דהוא מכיון ששנינו שדברים הבאים בתוך הסעודה אינם טעונים ברכה לפניהם משום שנטפלים לפת, ודוקא שאכל כזית נגריים שאר המאכלים ונטפלים לפת, אבל פחות מכזית אין האכילה זו חשובה שיגרר מה שיאכל אח"כ לפטור מן הברכה, ולכן התמירו שלא לדבר, כדי לזרו גמר אכילת הכזית. ועי' מש"כ באופן אחר בספרו דרושי הצל"ח (שבת שובה דרוש ד' אות ד' ד"ה וגם, הו"ד בפסק"ת קס"ו אות י"ד).

ובאשל אברהם (בוטשאטש) כתב הטעם דהוא עפ"י המבואר בשו"ע (סי' קנ"ח סעי' ג') שאין חיוב נט"י לפחות מכזית, ולכן צריך בתחילת סעודתו לאכול כזית פת כדי שהנטילה תחול תיכף וסמוך לקיום מצותה ולברכתה.

בשאר דברים אין צריך להתמיר בזה

ולפי הטעמים הנ"ל אין הדברים אמורים אלא בפת ובברכת המוציא, אבל ביתר מיני מאכלים כל שטעם ובלע מקצת מהמאכל שוב מותר לו לכתחילה להפסיק בשיחה ואין צריך לאכול שיעור כזית, או לשתות שיעור רביעיית במשקה. ועי' גם בפתחי הלכה (שם הע' 156) ברכה כהלכה (פ"ג הע' 10) ופסק"ת (שם).